

INTERAKTIV TA'LIM MODELI VA UNI IQTISOD GURUHLARIDA QO'LLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Abdimurodova Shaxnoza Anvar qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

katta oqituvchisi.

Abdimurodova Shakhnoza Anvar kizi

Tashkent State University of Economics

senior teacher.

Абдимуродова Шахноза Анвар кизи

Ташкентский государственный экономический университет

старший преподаватель.

Annotatsiya. Ushbu maqolada interaktiv ta'lim mdellari va ularning iqtisod guruhlariga qo'llashning o'ziga xos xususiyatlari va ahamiyati haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar. Ta'lim, iqtisod, talaba, pedagog, metod, zamonaviy texnologiyalar, o'qituvchi, bilim.

Аннотация. В данной статье говорится об особенностях и важности интерактивных образовательных моделей и их применении в экономических группах.

Ключевые слова. Образование, экономика, студент, педагог, метод, современные технологии, учитель, знания.

Abstract. This article talks about the specific features and importance of interactive educational models and their application to economic groups.

Key words. Education, economy, student, pedagogue, method, modern technologies, teacher, knowledge.

Bugungi kunda ta'lim jarayonida interaktiv metodlar, innovatsion texnologiyalar, pedagogik va axborot texnologiyalarni o'quv jarayonida qo'llashga bo'lgan qiziqish va e'tibor kundan-kunga kuchayib bormoqda, bunday bo'lishning sabablaridan biri, shu vaqtgacha an'anaviy ta'limda o'quvchi, talabalarga faqat tayyor bilimlar berib kelingan bo'lsa, zamonaviy texnologiyalar ularni egallayotgan bilimlarini o'zlari qidirib topib, mustaqil ravishda o'rganib va tahlil qilib, ushbu qilingan ishlardan xulosalar keltirib chiqarishlariga undaydi. O'qituvchi bu jarayonda shaxsni rivojlanishi, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga sharoit yaratadi, shu bilan birgalikda boshqaruvchilik funksiyasini bajaradi.

Ta'lim – inson bilish faoliyatining eng murakkab turlaridan biri bo'lib, individual psixik rivojlanishni va bilimlarni o'zlashtirishni ancha tezlashtiradi. O'qituvchi ta'lim jarayonida faqat bilim berish bilan chegaralanmaydi, bu jarayonda u ta'lim oluvchiga ta'sir ko'rsatadi, bu esa bilim olishlarini yanada faollashtiradi, natijada ta'lim oluvchi ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi. Ta'lim jarayonida ta'lim oluvchilar ongiga singdirilayotgan nazariy bilimlar amaliy faoliyat yordamida yanada mustahkamlanadi. Inson tevarak – atrofdagi voqealik, narsa va hodisalarning mohiyatini amaliy hayotda ularga to'qnash kelish yo'li bilan bilib oladi, ularni o'zlashtiradi. Inson amaliy faoliyat tufayligina ijtimoiy ishlab chiqarish faoliyati jarayonini tashkil etuvchi munosabatlar, shuningdek, tabiat hodisalari sirini o'zlashtirib oladi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida, maktablarda, universitetlarda o'qitish metodikasi ikkita katta guruhga bo'linadi - passiv va faol. Passiv modeli darslikdagi materialni ma'ruza va o'rganish yo'li bilan bilimlarni o'qituvchidan o'quvchiga o'tkazishni o'z ichiga oladi. Ma'lumotni sinash so'rovlar, testlar, nazorat va boshqa tekshirish ishlari bilan amalga oshiriladi. Passiv usulning asosiy kamchiliklari quyidagilardir:

- talabalar tomonidan zaif fikrlar;

- shaxsiylashtirishning past darajasi - talabalar shaxslar emas, balki guruh tomonidan qabul qilinadi;
- murakkab baholashni talab qiluvchi ijodiy vazifalarning etishmasligi.

Ta'lim berishning faol usullari talabalarning bilim olish va ijodiy qobiliyatlarini rag'batlantiradi. Bu holda talaba o'quv jarayonining faol ishtirokchisi, lekin u asosan faqat o'qituvchi bilan hamkorlik qiladi. Faol uslublar mustaqillikni rivojlantirish, o'z-o'zini tarbiyalash uchun juda muhimdir, biroq ular amalda guruhda ishlashni o'rgatmaydi.

Interaktiv ta'lim - faol o'qitish uslubining turlaridan biri. Interaktiv o'rganish bilan o'zaro munosabat nafaqat o'qituvchi va talaba o'rtasida, balki barcha tinglovchilar bilan aloqa qilish va birgalikda ishlash (yoki guruhlar) o'rtasida amalga oshiriladi. Interaktiv ta'lim usullari har doim shovqin, hamkorlik, qidirish, muloqot, odamlar yoki odamlar o'rtasidagi o'yin va axborot muhiti hisoblanadi. O'qituvchining mashg'ulotlarda faol va interaktiv usullarini qo'llash orqali o'qituvchi tomonidan o'rganilgan materialning miqdori 90 foizga etadi.

Mamlakatdagi iqtisodiy o'zgarishlar, bozor munosabatlarini shakllantirish, buxgalteriya hisobi va soliq va boshqa qonunchilikka cheksiz tuzatishlar iqtisodiy sohada mutaxassislarni oliy o'quv yurtlarida tayyorlash jarayonida eng yangi usullarni joriy etish muammosini dolzarbligini oshiradi. Iqtisodiyot sohasidagi zamonaviy mutaxassis o'z ixtisoslashuvi bo'yicha ham, uning profili bilan chambarchas bog'liq bo'lgan boshqa sohalarda ham bilim zaxirasiga ega bo'lishi kerak. Bundan tashqari, ushbu talablar rahbar va ijro etuvchi bo'lim mutaxassislariga nisbatan qo'llaniladi. Shuni alohida ta'kidlash kerakki, so'nggi yillarda ish beruvchilarning iqtisodiy xodimlarni tayyorlash darajasiga munosabati sezilarli darajada o'zgardi. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, bu holda xodimlarning iqtisodiy Qonunchilik bilan bog'liq huquq sohalarida harakat qilish qobiliyati muhim rol o'ynaydi. Hozirgi vaqtda mamlakatimizda oliy, kasb-hunar ta'limi tizimida amaliyotchilarni o'qitish faoliyatiga jalb qilish tendentsiyasi mavjud

bo'lib, bu ta'lim sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Iqtisodiy mutaxassisliklar bo'yicha tahsil olayotgan talabalar bundan mustasno emas. Mamlakatimizda iqtisodiy ta'limga talab sezilarli darajada oshdi. O'zbekistonda iqtisodiy hayotda va shunga mos ravishda iqtisodiy soha mutaxassislarining kasbiy faoliyatida sifatli o'zgarishlar ro'y bermoqda. Binobarin, oliy kasb-hunar ta'limi tizimini modernizatsiya qilish talabalarning kelajakdagi kasbiy faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda ham sinf, ham ilmiy - tadqiqot ishlarini tashkil etishning yangi shakllari va usullarini joriy etishga qaratilgan. Ma'ruza o'qish va namunaviy muammolarni hal qilish kabi faqat standart ta'lim shakllaridan foydalanish hozirgi vaqtda talabaning ehtiyojlarini qondira olmaydi. O'qitishning yangi shakllari va usullarini, shuningdek ilmiy-tadqiqot faoliyatini ishlab chiqish, joriy etish talabalarda o'quv dasturiga kiritilgan fanlarni o'rganish zarurligi to'g'risida aniq tasavvurni shakllantirishga imkon beradi. Bozor iqtisodiyoti nafaqat har bir insonning erkin harakati uchun qulay shart – sharoitlarni yaratadi, balki unga ma'lum talablarni qo'yadi-mustaqil ravishda tanlash, oldindan aytib bo'lmaydigan vaziyatlarga tayyor bo'lish qobiliyati. Insonni ongli ravishda professional o'z taqdirini o'zi belgilashga tayyorlash muammolarini hal qilish juda muhimdir. Iqtisodiy sohaning doimiy o'zgarishi munosabati bilan, ushbu soha ishtirokchilari o'rtasidagi munosabatlarning murakkablashishi, iqtisodiy me'yorlar va qoidalarning o'zgarishi nuqtai nazaridan, yuqoridagi o'zgarishlarga moslashishga tayyor bo'lgan iqtisodchilarning kasbiy tayyorgarligiga qiziqish rivojlanmoqda. Natijada, iqtisodiyot va menejment sohasida ishlash uchun yuqori malakali kadrlar tayyorlashning yangi yondashuvlari va usullari paydo bo'lmoqda. Bitiruvchining vakolatlarini shakllantirish asosida ta'limning namunasi o'quv modellashtirish korxonalarini yoki korxonalarining modellashtirish dasturlari bo'lishi mumkin.

Interaktiv ta'lim modeli, o'quvchilar bilan o'qituvchilar o'rtasidagi o'zaro murojaatni oshirish uchun qo'llaniladigan o'qish uslubi. Bu modelda o'quvchi o'zini birinchi o'rinlarda faol sayohatga olib boradigan, ma'lumotlarni o'zlashtirish va

amaliyotni bajarish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu modelda qo'llaniladigan interaktiv tadqiqotlardan, o'quv usullaridan va texnologiyalardan foydalangan holda ta'lim olib boriladi.

Interaktiv ta'limning iqtisod guruhlarida qo'llanishiga quydagilarni misol qilib keltirish mumkin:

1. Iqtisodiy mavzular o'quvchilarga o'zlarining real hayot bilan bog'liq misollar va mashg'ulotlar orqali ta'lim beriladi.
2. O'quvchilarning o'zlashtirishini oshirish uchun ma'lumotlar va vazifalar ulkan guruhlar bilan baham yoki yagona shaxsga beriladi.
3. Iqtisodiy qonunlar, savdo, marketing va boshqalar kabi mavzularning misollar orqali tushuntirilishi va amaliyotga o'tkazilishi ko'plab qo'llaniladigan usullardan biridir.
4. O'quvchilar guruhdagi aloqalarini rivojlantirishi, hamkorlik qilishni o'rgatish va jamoalar bilan ishlashni o'rganish kabi ko'nikmalarni oshirishga imkoniyat beradi.
5. Online platformalar, interaktiv darslar va qo'llangan elektron ta'lim materiallari orqali o'quvchi va o'qituvchilar ma'lumotlarni joylashtirishi va almashishlarga imkoniyat beradi.

Bular faqat ba'zi misollar bo'lib, interaktiv ta'limning iqtisod guruhlarida qo'llashning o'ziga xos xususiyatlari murakkablik bilan olinadi. Xuddi shunday, bu usulda o'zgarishlarni amalga oshirish, izlanishni oshirish va talabalar uchun qiziqarli, samarali o'quv muhitini yaratish olish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida" gi PF-4947-son Farmoni. – O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017- y., 6-son

2. Ergasheva G.S. O‘quv materiallarini loyihalashga yangi pedagogik texnologiyalar asosida yondashish // Xalq ta’limi. – Toshkent, 2004, 3-son.
3. Roziqov O., Ogayev S., Maxmudova M., Adizov B. Didaktika. - T.: Fan, 1997.
4. Milliy iqtisodda axborot tizimlari va texnologiyalari: Oliy o‘quv yurtlari talabalari uchun o‘quv qo‘llanma // Mualliflar: R.X.Alimov, B.Yu.Xodiyev, B.A.Begalov va boshqalar.; S.S.G‘ulomovning umumiy taxriri ostida. –T.:”Sharq”, 2004.
5. Qosimov S.S. Axborot texnologiyalari: Oliy o‘quv yurtlari uchun darslik. – T.: “Aloqachi”, 2006.
6. Toshboltayeva T., Xalimova F. TA’RIX SAN’ATI //Interpretation and researches. – 2023. – T. 1. – №. 1.
7. Zohidova D., Xo‘jayeva S. ALISHER NAVOIYNING “NAZM UL-JAVOHIR” ASARIDA MUALLIF BADIY KONSEPSIYASINING IFODALANISHI //Scienceweb academic papers collection. – 2023.